

Sygn. akt I C 437/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2021 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący sędzia SO Przemysław Jagosz

Protokolant sekr. sąd. Joanna Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 24 maja 2021 r., w O., na rozprawie,

sprawy z powództwa **D. B.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Sądowi Okręgowemu w Gdańsku i Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku**

o zapłatę

I. oddała powództwo;

II. zasądza od powódki na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej zwrot kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 900 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku.

Sygn. akt I C 437/20

UZASADNIENIE

Ostatecznie powódka żądała od pozwanego Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w G. i Sądu Apelacyjnego w G.:

- 1) odszkodowania w kwocie 1 775 zł,
- 2) zadośćuczynienia w kwocie 1 225 zł,
- 3) zwrotu kosztów procesu,

przy czym w uzasadnieniach pozwu i pism z dnia 24.07.2020 r. (k. 28) oraz z dnia 20.01.2021 r. (k. 98) wyjaśniła, że żądanie dotyczy szkody wyrządzonej jej przez wydanie prawomocnych i w ocenie powódki niezgodnych z prawem:

I. wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 3.03.2017 r. w sprawie (...) i i rozpoznającego tę sprawę w drugiej instancji wyroku Sądu Apelacyjnego w G. z dnia 18.05.2018 r. w sprawie (...);

II. wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 9.12.2016 r. w sprawie(...) i rozpoznającego tę sprawę w drugiej instancji wyroku Sądu Apelacyjnego w G. z dnia 14.12.2017 r. w sprawie (...).

W ocenie powódki zarówno w pierwszym, jak i drugim przypadku, wskazane sądy dopuściły do działania w sprawach nieumocowanego pełnomocnika strony pozwanej i w konsekwencji bezpodstawnie zasądzone od niej zwrot kosztów zastępstwa procesowego. Na szkodę powódki natomiast składają się:

I. koszty zastępstwa zasądzone w obu wyrokach w kwotach odpowiednio 900 i 675 zł, a nadto opłata od pozwu w kwocie 100 zł i od apelacji w kwocie 100 zł – łącznie 1 775 zł (dotyczy pkt. I wyżej, uzasadnienie pisma z k. 28);

II. koszty zastępstwa zasądzone w obu wyrokach w kwotach odpowiednio 300 zł i 675 zł, a nadto opłata od pozwu w kwocie 250 zł i od apelacji w kwocie 250 zł, tj. łącznie 1 475 zł (dot. pkt. II wyżej - uzasadnienie pisma z k. 98).

Według powódki żądanie zadośćuczynienia jest natomiast uzasadnione z uwagi na umacnianie się u niej stresu wywołanego taką właśnie szkodą majątkową i trwającego kilkanaście miesięcy (pозew, pisma k. 28 i nast., k. 98 i nast.).

Pozwany Skarb Państwa – zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej – wniósł o oddalenie powództwa i zwrot kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazał, że w żadnej z wymienionych przez powódkę spraw nie doszło do wydania orzeczenia niezgodnego z prawem w zakresie objętym pozwem, a tym samym nie ma podstaw do odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego.

Sąd ustalił, co następuje:

I. Sprawa (...)

Wyrokiem z dnia 3.03.2017 r. Sąd Okręgowy w G. oddalił żądanie powódki, domagającej się odszkodowania od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego i Sądu Apelacyjnego wG.), i zasądził od niej zwrot kosztów procesu w kwocie 900 zł na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Apelację powódki od tego wyroku oddalono wyrokiem Sądu Apelacyjnego w G. z dnia 18.05.2018 r., a nadto od powódki zasądzone zwrot kosztów postępowania apelacyjnego w kwocie 675 zł na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Powódka poniosła w wymienionej sprawie opłatę od pozwu w kwocie 100 zł i opłatę od apelacji w kwocie 100 zł.

Pozwany Skarb Państwa był zastępowany w obu instancjach przez radcę Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. W sprawie nie składano dokumentu pełnomocnictwa i w związku z tym nie doręczano powódce jego odpisu.

Powódka nie skorzystała z uprawnienia do wniesienia zażalenia na postanowienie o kosztach zastępstwa procesowego pozwanego zawarte w wyroku Sądu Apelacyjnego. Zażalenie takie przysługiwało jej do innego składu tego sądu według ówczesnego brzmienia art. 394² § 1 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.)

(bezsporne, kopie orzeczeń k. 90-94)

II. Sprawa (...)

Wyrokiem z dnia 9.12.2016 r. Sąd Okręgowy wG. oddalił żądanie powódki, domagającej się odszkodowania od Skarbu Państwa z tytułu wydania orzeczeń niezgodnych z prawem, i zasądził od niej zwrot części kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 300 zł na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa.

Apelację powódki od tego wyroku oddalono wyrokiem Sądu Apelacyjnego w G. z dnia 14.12.2017 r., a nadto od powódki zasądzone zwrot kosztów postępowania apelacyjnego w kwocie 675 zł na rzecz Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Powódka poniosła w wymienionej sprawie opłatę od pozwu w kwocie 250 zł i od apelacji w kwocie 250 zł.

Pozwany Skarb Państwa był zastępowany przed Sądem Okręgowym przez radcę Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa, zaś w drugiej instancjach przed Sądem Apelacyjnym przez radcę Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (która przejęła zadania Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa z dniem 1.01.2017 r. – na podstawie art. 122 ustawy z dnia 15.12.2016 r. o Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej).

W sprawie nie składano dokumentów pełnomocnictwa i w związku z tym nie doręczano powódce jego odpisu.

Powódka nie skorzystała z uprawnienia do wniesienia zażalenia na postanowienie o kosztach zastępstwa zawarte w wyroku Sądu Apelacyjnego. Zażalenie takie przysługiwało jej do innego składu tego sądu według ówczesnego brzmienia art. 394² § 1 k.p.c.

(bezsporne, niezaprzeczone, kopia orzeczenia k. 126-136)

Sąd zważył, co następuje:

1. W pierwszym rzędzie zaznaczyć trzeba, że stan faktyczny sprawy nie był sporny i wynikał z niekwestionowanych wzajemnie twierdzeń stron, które odmiennie oceniały jedynie skutki prawne opisywanych zdarzeń w kontekście żądań zgłoszonych przez powódkę.

2. Podstawą żądań powódki było twierdzenie, że w obu wymienionych wyżej sprawach sądy wydały niezgodne z prawem orzeczenia w przedmiocie kosztów zastępstwa procesowego, co spowodowało szkodę w jej majątku i naruszyło jej dobra osobiste, wywołując przedłużający się stres. Niezgodność z prawem miała natomiast polegać na tym, że:

a) do udziału w sprawach dopuszczono radców Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, a następnie Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej bez dokumentu pełnomocnictwa,

b) powódce nie doręczono odpisu tego pełnomocnictwa.

3. W tym stanie rzeczy podstawę prawną roszczeń powódki mogłyby stanowić:

a) przepisy art. 417¹ § 2 Kodeksu cywilnego (k.c.) lub art. 417 k.c. w związku z art. 424^{1b} k.p.c. – w zakresie odszkodowania,

b) przepisy art. 448 k.c. w związku z art. 23 i 24 k.c. oraz w związku z przepisami wskazanymi w pkt. a) powyżej – w zakresie zadośćuczynienia.

4. Przechodząc do oceny żądań w zakresie odszkodowania, zgodnie z art. 417¹ § 2 k.c., jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu jego niezgodności z prawem. W odniesieniu do orzeczeń wydanych w postępowaniu cywilnym może to nastąpić w ramach skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. W myśl art. 424^{1b} k.p.c., w wypadku orzeczeń, od których skarga nie przysługuje, odszkodowania można domagać się bez stwierdzenia ich niezgodności z prawem, pod warunkiem jednak, że strona wcześniej skorzystała z przysługujących jej środków prawnych do wzruszenia takiego orzeczenia. Wówczas podstawą odpowiedzialności Skarbu Państwa jest art. 417 k.c.

5. Nie ulega wątpliwości, że od postanowień w przedmiocie kosztów zastępstwa procesowego zawartych w wymienionych wyżej wyrokach nie przysługuje skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem (arg. z art. 424¹ k.p.c.).

6. W datach ich wydania postanowienia Sądu Okręgowego jako sądu pierwszej instancji podlegały zaskarżeniu w drodze apelacji lub zażalenia do sądu drugiej instancji (o ile powódka nie składałaby apelacji - art. 367 § 1 k.p.c. i art. 394 § 1 k.p.c. w brzmieniu wówczas obowiązującym, a zmienionym dopiero z dniem 7.11.2019 r.), zaś postanowienia Sądu Apelacyjnego jako sądu drugiej instancji podlegały zaskarżeniu w drodze zażalenia do innego składu tego sądu (art. 394² § 1 k.p.c. w brzmieniu wówczas obowiązującym i w tym zakresie aktualnym z drobną, lecz nieistotną w sprawie niniejszej zmianą – por. § 1¹ pkt 3).

7. Poza sporem było, że powódka nie skorzystała z prawa zaskarżenia postanowień o kosztach zastępstwa procesowego zawartych w wyrokach Sądu Apelacyjnego w G.. Jak już wspomniano, zgodnie z art. 424^{1b} k.p.c. skorzystanie z takiego

uprawnienia jest warunkiem domagania się odszkodowania z tytułu wydania orzeczenia niezgodnego z prawem bez konieczności uprzedniego stwierdzenia tej niezgodności.

8. W konsekwencji, ponieważ powódka nie skorzystała z możliwości zaskarżenia orzeczeń Sądu Apelacyjnego, ani nie uzyskała stwierdzenia niezgodności z prawem wyroków, w których były zawarte, jej żądanie w tym zakresie nie mogło zostać uwzględnione w braku podstaw prawnych przewidzianych w przepisach art. 417¹ § 2 Kodeksu cywilnego w związku z art. 424^{1b} k.p.c. Czyni to jednocześnie zbędnym analizowanie zarzutów dotyczących niewłaściwego umocowania radców zastępujących pozwaną Skarb Państwa.

9. Brak stwierdzenia bezprawności tych postanowień Sądu Apelacyjnego przesądza też o konieczności oddalenia żądania zadośćuczynienia w tym zakresie. Zgodnie z art. 448 k.c. i art. 23-24 k.c. do przyznania takiego zadośćuczynienia konieczne jest bowiem ustalenie bezprawności działania podmiotu mającego ponieść odpowiedzialność, a skoro takiej bezprawności nie ustalono, żądanie zadośćuczynienia nie mogło zostać uwzględnione.

10. W przypadku postanowień o kosztach zawartych w wymienionych wyżej wyrokach Sądu Okręgowego należy powtórzyć, że nie służy od nich skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem i dodać, że powódka skorzystała z prawa do ich zaskarżenia, wnosząc apelację.

11. Zgodnie z art. 424^{1b} k.p.c. i art. 417 k.c. oraz art. 448 k.c. w związku z art. 23-24 k.c. mogła zatem domagać się odszkodowania i zadośćuczynienia, przy czym dla uwzględnienia jej żądań konieczne byłoby:

a) wykazanie bezprawności działania Sądu Okręgowego przy wydawaniu orzeczenia o kosztach i wywołanej tym szkody (art. 417 k.c.),

b) wykazanie, że skutek takiego bezprawnego działania doszło do naruszenia dóbr osobistych powódki i doznała przez to krzywdy wymagającej zadośćuczynienia (art. 448 k.c. w związku z art. 23-24 k.c.).

12. Bezprawności działania Sądu Okręgowego w wymienionych wyżej sprawach powódka upatrywała w udziale w nich radców Prokuraturii Generalnej bez wykazania pełnomocnictwa i bez doręczenia jej odpisu tego pełnomocnictwa.

13. W tej mierze należy dostrzec, że:

a) sprawy toczyły się przed sądem okręgowym jako sądem pierwszej instancji, a zgodnie z art. 8.1.1 ustawy o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa oraz art. 7.2.1 ustawy o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – w takim wypadku zastępstwo procesowe Skarbu Państwa było obowiązkowe,

b) zgodnie z art. 15 ustawy o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, a następnie art. 33 ustawy o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, dokumentem upoważniającym do wykonywania czynności zastępstwa była legitymacja służbowa,

c) zgodnie z art. 17 ustawy o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, a następnie art. 34 ustawy o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej istniała możliwość powierzenia zastępstwa pełnomocnikowi procesowemu,

d) art. 89 § 1 k.p.c. wymagał, aby pełnomocnik dołączył do akt sprawy pełnomocnictwo z podpisem mocodawcy lub wierzytelny odpis pełnomocnictwa wraz z odpisem dla strony przeciwnej przy pierwszej czynności procesowej i zastrzegal, że m.in. radca Prokuraturii może sam uwierzytelnić odpisy dokumentów wykazujących ich umocowanie.

14. Takie ustawowe umocowanie Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, a następnie Rzeczypospolitej Polskiej do wykonywania zastępstwa procesowego Skarbu Państwa oznacza w istocie, że były i są one instytucjonalnym pełnomocnikiem procesowym, którego pełnomocnictwo wynika z ustawy i nie wymaga wykazywania go odrębnym dokumentem pełnomocnictwa. Jednocześnie oznacza to, że radcowie Prokuraturii i inne osoby uprawnione do podejmowania czynności zastępstwa nie muszą składać pełnomocnictwa, ani jego odpisu dla strony przeciwnej, a

jedynie wylegitymować się legitymacją służbową (por. także uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2.02.2011 r. w sprawie II CSK 368/10, które mimo zmiany stanu prawnego w pełni zachowuje aktualność w odniesieniu do kwestii charakteru zastępstwa i konieczności składania pełnomocnictwa).

15. W konsekwencji, brak złożenia dokumentów pełnomocnictwa i doręczenia ich odpisów powódce nie może zostać uznane za działanie bezprawne.

16. Jak już wskazano, bezprawność zachowania wywołującego szkodę lub krzywdę jest niezbędnym warunkiem odpowiedzialności odszkodowawczej. Skoro zatem po stronie Sądu Okręgowego wG. w wymienionych wyżej sprawach przy zasądzeniu kosztów zastępstwa procesowego nie doszło do zarzucanego przez powódkę bezprawnego zachowania, jej roszczenia w tym zakresie podlegały oddaleniu – zarówno co do szkody majątkowej, jak i rzekomej krzywdy.

17. Ze wskazanych przyczyn powództwo podlegało oddaleniu w całości, jako pozbawione rzeczywistych podstaw faktycznych i prawnych – o czym orzeczono w pkt. I sentencji wyroku.

18. Brak podstawowych przesłanek odpowiedzialności, jaką miał ponosić pozwany w niniejszej sprawie, czyni bezprzedmiotowym odnoszenie się do zarzutu przedawnienia części roszczeń powódki, gdyż rozważania w tej mierze byłyby aktualne wyłącznie w przypadku uznania, że po stronie pozwanego doszło do zachowania bezprawnego.

KOSZTY PROCESU

19. Zgodnie z art. 98 k.p.c. strona przegrywająca proces jest zobowiązana do zwrotu kosztów stronie wygrywającej, co w sprawie niniejszej oznacza, że powódka, której żądania oddalono, powinna zwrócić pozwanemu celowe koszty obrony.

20. W myśl art. 99 k.p.c. i art. 32.3 ustawy o Prokuraturii Generalnej koszty zastępstwa wykonywanego przez Prokuratorię przysługują Skarbowi Państwa – Prokuraturii Generalnej w wysokości należnej według przepisów o wynagrodzeniu adwokata.

21. Nie ulega wątpliwości, że pozwanego w sprawie niniejszej zastępowała Prokuratoria na podstawie przywołanego już wyżej art. 7.2.1 ustawy o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej,

22. Z mocy powołanych przepisów, mając na uwadze wartość przedmiotu sporu (3 000 zł) i stawkę wynagrodzenia wynikającą z § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (900 zł), na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej należało zatem od powódki zasądzić koszty zastępstwa w kwocie 900 zł – jak w pkt. II sentencji wyroku.